

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
returnează.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Inaka, Heinrich
Schäfer, Rudolf Mosse, A. Oppel's
Nachfolger; Anton Oppel's, J.
Darmstadt, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein, Bernoulli; în
București: Agenția Itasca, Suc-
cursala de România; în Ham-
burg: Karoys & Lehmann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmonid pe o coloană 8 or. și
80 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta” ieșe în săptămânul di.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Administrațiunea pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajiu
1.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dăruți în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 126.

Brașov, Sâmbătă, 8 (20) Iunie

1896.

Banffy și reforma electorală.

Ședința de alaltăeri a camerei ungare a fost o adevărată representație de prestidigitator, în care rolul „făcătorului de minuni” l'a jucat năsdrașanul Banffy, ministrul-președinte unguresc.

Fiind-că tocmai acum se ține în Budapesta congresul internațional al țăriștilor, Banffy a aflat bine-venită ocaziunea de-a se produce înaintea lor, încercând să le ia vederea prin câte-va cifre tendențioase făurite în ministeriul de interne, și făcându-i astfel a crede, că în privința censului electoral poporele nemaghiare de sub stăpânirea unghurască, în special însă Români, sunt fiii desmierdați ai patriei, bucurându-se de cele mai nepomenite favoruri, în timp ce Maghiarii, elementul dela putere, care are pânea și cuțitul în mână, sunt cei mai apăsați și neindreptățiți.

Nu scim, decă și câți admiratori gură-cască își va fi găsit Banffy în acest cutezat debut, la totă întâmplarea însă în arta prestidigitaturii el s'a arătat foarte caraghios. Las', că și tema, ce și a ales, a fost cât se poate de nepotrivită, căci raporturile între naționalitățile dela noi sunt adî mult mai bine cunoscute, decăt să se mai pôtă lăsa cineva a fi înșelat în privința acēsta; dēr apoi a încerca să areți, că prin actuala lege electorală dela noi, Români sunt cei mai favorisați, cum a făcut Banffy la representația sa de alaltăeri, acēsta este mai mult decăt cutezat, e o curată neghiobiă.

S'a constatat de nenumărate-ori și s'a recunoscut în atâtea și atâtea rânduri chiar și din partea Maghiarilor, că actuala lege electorală conține în sine cele mai nedrepte dispozițiuni, ce au fost luate anume în favorul rasei maghiare și în detri-

mentul Românilor ardeleni, căror li-s'a făcut, așa dîcînd, chiar imposibil de a se apropia de urnele electorale.

Cine nu scie adî, că în Ardeal o parte a Maghiarilor se bucură de sufragiu universal sub cuvînt de „Maghiari nobili”, ori „Sēcui liberi”, ăr cealaltă parte, aflătore pe la orașe, se bucură de un cens de 3—6 ori mai mic, decăt al Românilor, cari locuiesc la sate? Și ărăși cine nu scie, că censul comunelor rurale din Transilvania este în realitate de 8—9 ori mai mare, decăt al comunelor rurale din Ungaria?

Pôtă Banffy să talmăcescă și restălmăcescă lucrurile cum îi place, dēr e fapt constatat de atâtea-ori, că prin actuala lege electorală poporul român din Ardeal, care în marea lui majoritate este popor agricol și constituie populațiunea dela țēră, este lipsit în massă de cel mai constituțional drept cetățenesc, de dreptul activ la alegere, deore-ce lui i-se cere să aibă o proprietate cel puțin de 8-ori mai mare pentru a pute fi alegător, pe când în Ungaria ajunge să aibă numai un pătrar de sesiune, ceea ce este egal cu 9 jugere.

Dēr se nu mai batem apa în piuē. În totă ziua se constată, că pe când în ținuturile locuite de Români abia la 50—60 mii de locuitori se alege un deputat, pe atunci în ținuturile locuite de Sēcui tot la 3, mult 5 mii de locuitori se alege unul.

Acestea sunt adevăruri, despre cari în totă ziua se pôtă convinge ori-cine voesce.

Este, în adevăr, mirare, că într'o cestiune atît de capitală, care formeză baza vieții constituționale, astădi la noi atît de sdruncinate, un ministru-președinte vine să părășescă în fața lumii cu o sfruntare atît de cutezată a adevărului.

O fôia unghurască din Budapesta o spune curat, că scopul lui Banffy a fost, „de-a lămuri pe țăriștii națiunilor streine”, cari sunt adunați acum la congresul din Budapesta, și de-a le arăta „care este adevărul în toate acele aserțiuni, după cari în Ungaria naționalitățile nu s'ar bucura de egală libertate și îndreptățire, ci ar fi asuprite”.

Va să dîcă totul este o simplă încercare de-a seduce presa și prin ea opiniunea lumii streine.

Va fi mai avut însă Banffy și scopul de-a pregăti terenul pentru o nouă nedreptățire, ce are de gând s'o facă poporelor nemaghiare și în special Românilor prin reforma electorală, pe care a promis'o. Din cuvintele lui cel puțin putem înțelege atît, că reforma se va face numai și numai în favorul Maghiarilor, cu neîndreptățirea pôtă încă și mai vătămătore a Românilor.

Mai adăugînd la acestea și împrejurarea, că Banffy și-a făcut enunțiațiunile sale între aprobările deputațiilor de toate nuanțele, conclușiunea, ce trebuie s'o tragem este, că nici cel mai optimist dintre noi nu pôtă spera, că Ungurii ar fi în stare să întreprindă de bună voie vre-un pas pentru de-a ușura într'o privință sêu alta situațiunea nedreptă și asupritore, de care au parte adî poporele nemaghiare de sub stăpânirea lor.

CRONICA POLITICĂ.

— 7 (19) Iunie.

În raportul comisiunii delegațiunei ungare asupra bugetului ministeriului de esterne pentru 1897, raport subseris de președintele Coloman Tisza, și de raportorul Max Falk, se dîc despre România următorele: „Un ecou simpatie au produs în sinul comisiunii aolele declarațiuni, pe cari le-a făcut d-l ministru de esterne cu

privire la statele mai mici balcanice. O influință binefăcătoare a avut tonul cald, în care a vorbit d-l ministru despre România, și mai ales despre regele și guvernul ei. Comisiunea e departe de acolo, ca să închidă ochii dinaintea unor apariție nefavorabile, cari și acum se îndatinză a-se ivi din timp în timp pe teritor român; însă noi suntem cetățeni și reprezentanți ai unui stat constituțional, și cunoșcem foarte bine marginile, până unde pôtă merge un guvern în restringerea dreptului liberei manifestări, și nu se pôtă nega, că guvernul român în timpul mai nou a mers până la acele margini, decâte-ori i-s'a oferit ocaziune pentru acēsta. Mai mult nu pretindem dela el, până atunci, până cînd incidente de dincolo de granițele noastre nu vor lua astfel de dimensiuni, încăt să apară amenințătore pentru pacea noastră internă; căci în cazul din urmă asemenea incidente chiar și din punctul de vedere al dreptului internațional, absolut nu vor mai pute fi tolerate.

Din Belgrad se anunță, că principele Nichita al Montenegrului este așteptat acolo cu mult dor și multe speranțe. Se spune, că Regele Serbiei, principele Bulgariei și principele Muntenegrului, imitînd pe marile puteri din centrul Europei, vor să incheie o nouă triplă alianță a statelor balcanice. Tratatările în privința acēsta se urmază cu mare activitate între regele Alexandru și principii Bulgariei și Muntenegrului. În luna viitoare acești trei monarhi vor avé o întrevedere la Sofia, cu care ocazie — dîce-se — se va pune baza alianței Slavilor din Balcani. Judecînd după limbajul pressei sērbo-bulgare, acēstă alianță ar avé de realizat idealuri naționale față de Macedonia, Adrianopol, Dobrogea și Bosnia-Hertegovina.

Abdulah-pașa a comunicat poporului cretan o iradea a Sultanului invitînd pe deputații insulei să vie să țină ședințe la Canea. Iradea dîce, că Sultanul e gata să ia în considerație reclamațiunile legale

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Primăvara și paserile.

De Comill Flamarion.

În mânia lui Voltaire, care ne-a învinuit planeta, că se învêrte cu nedibăcie, trebuie să mărturisesc, că urmarea una după alta a anutimpurilor oferă o deosebită bucuriă amicilor naturii.

Natura pămîntescă așa precum este, nu-i tocmai neplăcută, și deșteptarea primăverii ne invită în fiă care an. se uităm pe un moment lumea prisositore a civilizațiunei omenesc și să gustăm nouă viață din izvorul vivificator al naturii.

Reintorcerea paserilor în țera noastră este una dintre aparițiunile cele mai interesante, ce ne pot încuța atențiunea. Mult timp strămutarea paserilor primăvara și toamna, a fost un secret neexplicabil înaintea omenilor. A fost nevoie de nespuse de îndelungată cercetare și în primul loc de deschiderea comunicației în cele mai depărtate țeri, ca să ne orientăm, cum suntem orientați adî în acēstă cestiune.

Câte povești n'au sburat până atunci din gură 'n gură despre miraculoasa dispa-

riție a paserilor de-odată cu apropierea iernei. Credeau, că paserile în totă toamna se prefac în alte animale, ori că se refugiază în găuri și acolo amurțite își dorm somnul iernii, ca liliecii. Despre drăguțele rândunele se sustinea adecă, că se aruncă în mlaștină și se prefac în amfibii murdare; drept dovadă la acēsta se provoau la pescari, cari prindeau printre pesci și astfel de animale, ăr când ele se încălțiau în casă, prefăcîndu-se ărăși în rândunele, sburau. Și aceste absurde povești aflau credemînt așa de mare, încăt o fôia seriôsă din Paris făcea amintire de ele cu câți-va ani înainte, ca despre un lucru de tot nou.

Din aserțiunile nenumăraților călători și esploratori însă, soim adî cu siguranță absolută, că pe când noi ne astringem ierna pelângă foc, pe atunci rândunica se încălțesce vesel în rațele sôrelui din oazele africane. Rândunelele și celelalte paseri călătore urmază sôrelui și astfel se refugiază dinaintea frigului și feții triste a iernii.

O, decă omul ar avé aripi și s'ar mulțami cu puținul, cu care se mulțamesc aceste paseri fericite, câți nu li-ar urma exemplul!

Paserile europene — întelegînd sub acēstă numire pe toate acele, cari trăesc în partea noastră de pămînt — se impart în 500 specii. Dintr'acest număr abia 30—40 specii rămân statornice într'un loc. Celelalte călătorese mai mult sêu mai puțin spre mēdă-ți, unele din ele merg până unde frigul își pune granița, altele sbôră în ținuturile mai moderate ale Europei meridionale, sêu în cele ale Africii fierbinți.

Capabilitatea și ușurința de sburat a paserei, e într'adevăr fără păreche. Rândunica comună de casă sbôră în jurul nostru cu iuțela săgeții așa, încăt abia suntem în stare să-i urmărim forma. Ciocărlia cîntînd vesel, urcă înălțime de un chilometru în aer și dispăre dinaintea ochilor, urmîndu-și cîntecul cu glas mare. Porumbelul-postalion sbôră în timp de 1 oră 20—30 miluri. Despre șoimului regelui frances Henric II stă scris, că slobodit în Fontainebleau, a doua țî a fost prins pe insula Malta.

Buffon sustine, că vederea paserilor răpîtore cu sbor înalt e de douăzeci de ori mai viuă, decăt a omului, ăr simțibilitatea li-e infinită. Acēsta o arată fineța întregii construcții, mai ales simțibilitatea

esterioră e extraordinar dezvoltată. Penele lor pe câte un trunchiu au nenumărate bărbicele și acestea ărăși o mare mulțime de fulgi fini și ușori, cari sunt tot atăți hydrometri și electrometri așa, încăt paserea este așa dîcînd o preparație vie meteorologică.

Influința stării și mișcării aerului o simțim mai mult sêu mai puțin totți: vîntul de răsărit e prôspet și ușor, oel de mēdă-ți e uscat cald, cel de apus umed și rece, ăr cel de mēdă-nôpte rece și uscat. Însă cît de fin pôtă fi simțul paserilor în privința acēsta. Și cea mai neînsemnată schimbare de temperatură o simt îndată: acēsta e barometrul lor. Ele simt și oel mai neînsemnat vînt, că dincoțore vine: acēsta e busola lor. Așa-dēră pörtă cu ele un întreg observatoriu.

Deși înaintea noastră e foarte întunecat limbajul și modul cum animalele își comunică ideile, totuși ele hotărît posed aceste însușiri.

Glasul strigător al paserilor și cîntecul lor schimbăcios — ale căror nuanțe noi nici pe departe nu le cunoșcem — dovedesce acēsta în deajuns. Paznicul pus a veghia până când ceilalți dorm, la totă în-

Cursul la bursa din Viena.
Din 18 Iunie 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.70
Renta de corone ung. 4%	98.90
Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%	124.—
Impr. cail. fer. ung. in argint 4 1/2%	101.—
Oblig. cail. fer. ung. de ost. I. emis.	121.80
Bonuri rurale ungare 4%	96.90
Bonuri rurale croate-slavone.	96.75
Imprum. ung. cu premii.	150.25
Losuri pentru reg. Tisei și Segedin.	138.—
Renta de hartie austr.	101.45
Renta de argint austr.	101.45
Renta de aur austr.	122.80
Losuri din 860	144.75
Actii de ale Bancei austro-ungar.	967.—
Actii de-ale Bancei ung. de credit.	378.—
Actii de-ale Bancei austr. de credit.	348.80
Napoleonori.	9.52 1/2
Marci imperiale germane	58.80
London vista	119.90
Paris vista	47.62 1/2
Rente de corone austr. 4%	101.15
Note italiene.	44.55

Cursul pietei Brașov.
Din 19 Iunie 1896.

Banote rom. Camp.	9.46	Vënd.	9.49
Argint român. Camp.	9.40	Vënd.	9.45
Napoleon-d'ori Camp.	9.49	Vënd.	9.52
Galbeni Camp.	5.60	Vënd.	5.65
Ruble rusesci Camp.	126.50	Vënd.	—
Marci germane Camp.	58.40	Vënd.	—
Lire turcesci Camp.	10.60	Vënd.	—
Scris. fonc. Albina 5%	100.75	Vënd.	101.75

Anunțuri

(insertiuni și reclame)

Suntă a se adresa subscrisorilor administrației. In cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scăderea care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.

Administ. „Gazeta Transilvaniei”

Calitate superioară.

Chocoladă Thiess & Seidel

s'afă in toate magazinele de specerie cu prețurile fabricii, fă-care pachet și envelopă este provădută cu firma noastră.

Nutritiv și ușor de mistuit.

Dejun plăcut Prețuri moderate

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1896.

Budapesta — Predeal												Ghiriș — Turda											
Tren de pers.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren accel.	pl.	Viena	sos.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.					
10	8.05		8.05	2.00		Viena	sos.	1.55		1.55	7.20	6.20											
8.30	2.15		5.45	9.15		Budapesta		7.—		7.40	1.50	8.10											
11.21	4.16	5.10	9.02	11.19		Szolnok		3.37		5.31	11.44	4.28											
1.33	5.48	8.00	11.33	12.47		P. Ladányi		1.19		3.56	10.03	2.17											
3.42	7.08		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04		2.37	8.43	11.32											
3.58	7.15	1.22	2.06	2.18	pl.	Mező Telegd.		10.44	8.00	2.31	8.38	11.17											
4.38	7.43	2.19	3.03	2.50		Rév		9.30	6.13	1.34	7.46	10.08											
5.20	8.18	3.32	3.45	3.26		Bratoa		9.10	5.38			9.50											
5.43		3.51	4.06			Civcia		8.32	5.49	12.52	7.08	9.19											
6.32	9.07	5.13	4.53	4.17		B-Huiedin		7.54	4.59	12.20	6.39	8.37											
7.16	9.37	6.14	5.32	4.50		Ghârbău		6.54	3.18			7.37											
8.07		7.32	6.24			Clușiu	pl.	6.13	2.23	11.01	5.23	7.—											
8.34	10.37	8.21	6.59	5.55	sos.			6.13	2.23	11.01	5.23	7.—											
8.49	11.10	8.40	2.17	6.11	pl.	Apahida		5.24	10.45	4.35	6.45												
9.06	11.27	9.09	2.52	6.27		Ghiriș		5.02		4.03	6.27												
10.12	12.30	10.40	4.45	7.27		Cucerdea		Tr. exp.	3.37	9.23	2.55	5.12											
10.42	12.57	11.25	5.39	7.50		Uioara		Bucarest	3.06	8.49	2.25	4.33											
11.01	1.09	11.49	6.08			Vintul de sus		Arad	2.49		2.08	4.27											
11.09	1.16	11.59	6.19			Aiud		Budapest	2.41		2.00	4.20											
11.31	Tr. exp.	12.29	6.57	8.17		Teiuș	pl.	2.17	8.23	1.38	3.59												
11.48	11.40	12.55	7.30	8.33	sos.			Bucarest	3.36	1.55	8.06	1.17	3.38										
12.05	11.55	1.30		8.38	pl.			Arad	3.18	1.29	7.59	12.57	4.06										
12.33		2.08				Creciunel				12.55		12.32	2.40										
12.47		2.27		9.09		Blașiu			2.48	12.40	7.30	11.59	2.26										
1.18		3.11				Micăsasa				12.01	7.09	11.28	1.54										
1.34	1.00	3.31		9.42	sos.	Copșa-mică	pl.	2.15	11.41	6.56	11.10	1.35											
2.13	1.02	3.46		9.44	pl.	Mediaș	sos.	2.12	11.14	6.54	11.05	1.01											
2.32		4.08		9.59		Elisabetopol			10.55	6.41	10.48	12.45											
3.04	1.39	4.45		10.22		Sighișoara		1.40	10.21	6.20	10.18	12.16											
3.40	2.06	5.27		10.51		Hașfalău		1.06	9.42	5.53	9.43	11.33											
4.03	2.27	6.12		11.12		Homorod		12.52	9.12	5.32	9.19	11.16											
5.34	3.30	7.50		12.26		Agostonfalva		11.54	7.45	4.27	7.38	10.03											
6.12		8.37		12.58		Apșa			7.02	3.53	7.22	9.25											
6.41	4.16	9.07		1.15		Feldișoara		11.11	6.36	3.37	6.48	9.01											
7.16		9.40		1.34		Brașov	pl.		5.58	3.16	6.33	8.28											
8.—	5.07	10.25		2.09	sos.			10.10	5.08	2.45	5.57	7.48											
3.55	5.14	11.—	6.40	2.19	pl.	Timiș	sos.	10.05	5.20	2.18		9.08											
4.40	5.59	12.26	7.30	3.01		Predeal			9.39	4.14	1.42	5.20	8.28										
5.10	6.29	1.11	8.00	3.31		București	pl.		9.12	3.32	1.12	4.14	8.01										
12.00	11.25	8.30	10.05	9.30	sos.			5.35	9.15	8.35		3.15											

Cucerdea — Oșorhei — Regh.-săsesc.												Sibiu — Cisnădie.												Sighișoara — Odorhei-săcesc.											
Tren de pers.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren accel.	pl.	Cucerdea <th>sos.</th> <th>Tren de pers.</th> <th>Tren mixt.</th> <th>Tren accel.</th> <th>Tren de pers.</th> <th>Tren de pers.</th> <th>Tren mixt.</th> <th>Tren de pers.</th> <th>Tren mixt.</th> <th>Tren de pers.</th> <th>Tren mixt.</th> <th>Tren de pers.</th>	sos.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.																	
2.30	8.10	3.11	10.59			Cucerdea	sos.																												
3.19	8.51	3.52	11.40			Ludoș																													
4.12	9.37	4.37	12.26			Cipău																													
5.12	10.27	5.26	1.14		sos.	Oșorhei	pl.																												
5.40	10.42	5.36			pl.		sos.																												
7.14	12.16	7.14			sos.	Regh.-săs.	pl.																												

Mureș — Ludoș — Bistrița												Arad — Timișoara											
Tren de pers.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren accel.	pl.	Mureș-Ludoș	sos.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.							
4.—	9.10	4.20				Mureș-Ludoș																	
5.03	10.28	5.35				Zau																	
6.48	12.41					Teu-Budatelicu																	
7.38	1.54					St. Mihai de câmpie																	
8.33	3.02					Lecirța																	
9.07	3.41					S.-Maghiaroș																	
9.59	4.55					Bistrița																	

Arad — Timișoara												Sibiu — Cisnădie.												Sighișoara — Odorhei-săcesc.											
Tren de pers.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren accel.	pl.	Arad	sos.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.	Tren mixt.	Tren de pers.																			
6.20	11.25	5.—				Arad																													
7.08	12.15	6.14				Vinga																													
8.01	1.10	7.39				Timișoara																													
12.47	8.47	12.27	5.10			Segedin																													

Nota: Orele însemnate în stânga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numeri încaștrați cu linii mai negre însemnă orele de noapte.